

POSUDEK VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno diplomanta/diplomantky:	Ondřej Sehnal
Téma práce:	Ústavní vývoj vybraných států střední Evropy v letech 1945 - 1990
Rozsah práce:	64 s. textu
Datum odevzdání práce:	10.11.2019

1. Aktuálnost (novost) tématu

Přestože je otázka aktuálnosti tématu v oboru právní historie na první pohled snad poněkud diskutabilní, sluší se konstatovat, že právě otázky z doby nedávné minulosti a jejího práva jsou stále aktuální a lze se s nimi setkat nejen v oblasti historické či právní, nýbrž i etické, aktuálně politické anebo ekonomické. Přestože je problematika ústavního vývoje ve zkoumaných státech pro období 1945 – 1990 popsána v řadě děl, je třeba říci, že autor se věnuje otázce z českého pohledu, k tomu náдавkem zvolil metodu deskriptivně komparativní, která má konceptuální přesahy, neboť umožňuje (např. při přeložení textu do některého z rozšířenějších jazyků) stejné poznání a porozumění otázce recipienty látky bez ohledu na jejich původ, právní a kulturní rámec atp.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Vzhledem k širší pohledů a eventuálních přístupů bylo téma pro úroveň diplomové práce poměrně náročné, neboť kol. Sehnal musel prokázat schopnost vhodného výběru, strukturace i volby metod zpracování práce. Pro účely tohoto typu kvalifikační práce se to autorovi zcela zdařilo. Na první pohled se snad může jevit, že množství dostupných vstupních údajů je pozitivem, ovšem, jak ukazuje současnost, přemíra informací, může vést k přehlcenosti, nabobtnání textu, který tím pak může ztratit uchopitelné a zpracovatelné kontury. Stejný důsledek může mít i zdánlivě opačná cesta, totiž rozbití mozaiky na jednotlivé střípky „každodennosti“. Autor nesklouzl k žádnému z těchto extrémů. Vyvaroval se rovněž dnes poměrně nezřídka kávanému neduhu presentismu, tj. hodnocení historie očima současnosti bez uvědomění si dobových reálií, myšlení, neformálních vazeb nebo strukturace elit. Student vhodně popsal a analyzoval položené otázky. Vytknout lze v tomto směru snad výběr některých zdrojů, nedostatečné rozlišení odborných a popularizačních knih či ulehčení si zkoumání využitím elektronických zdrojů. Všechny tyto drobné nedostatky jsou ovšem v míře nepřesahující běžné standardy. Diplomant pracoval se zdroji jakožto právník, tzn. zejména s právními předpisy, s českou i cizojazyčnou literaturou, kdy prokázal znalost několika cizích jazyků. Použil rovněž některé tištěné prameny. Vstupní údaje zpracoval přiměřeně a srozumitelně je zprostředkoval čtenáři. Metodami v textu užitými jsou zejména deskripce, logické metody, historická a kritická analýza a komparativní metoda.

3. Formální a systematické členění práce

Práce se skládá ze tří částí, dále z úvodu a závěru. První dvě, přibližně stejně dlouhé kapitoly, se věnují přehledu ústavního vývoje v obou německých státech (s. 6 – 31) a v Polsku (s. 32 – 52), po počátečních obecných pasážích, následuje chronologický stručný přehled ústavního vývoje. Třetí část, poněkud kratší (s. 53 – 62) se zabývá konkrétním ústavněprávním problémem, totiž postavením církví. Systematika diplomové práce je logická, neboť diplomant neprve sleduje SRN jako nekomunistický stát a současně analogický státní útvar k prvnímu ze států východního bloku, posléze se věnuje ústavní evoluci Německé demokratické republiky a nakonec Polsku. Tak umožňuje srovnat vedle sebe jak dva „německé“ státy, tak dva státy s vedoucí úlohou komunistické strany.

Z hlediska struktury by snad bylo logičtější, když by autor zvláště měl kapitolu uvádějící do poválečného vývoje v Německu, aby i cesta ke sjednocení Německa byla ve zvláštní kapitole. Jiným východiskem by mohl být postup, aby se ze všech kapitol, týkajících se Německa vytvořil jeden celek, dělící se do čtyř subkapitol. Podobně by u popisu právní úpravy církví a jejich role vzhledem k předcházejícímu členění ústavněprávní regulace na prvním místě měla být zařazena Spolková republika Německo, pak teprve NDR a nakonec Polsko.

4. Vyjádření k práci

Posuzovaná diplomová práce je diplomovou prací usilující o základní rozbor a srovnání dobových ústavněprávních normativních aktů. Toto se také kol. Sehnalovi podařilo. Proto je prvořadě spíše z hlediska obsahu popisná. Ovšem nalezneme v ní i přesahy do politického systému a úvah ohledně pozadí přijímaných předpisů či transformace právního řádu. Např. na s. 22 je upozorněno na faktickou situaci a *contrario* k platnému právu. Na s. 33 pojednal autor o zajímavé epizodě ústavního referenda v Polsku, kdy obyvatelstvo jasně dalo najevo odlišný názor oproti nastupujícímu politickému establishmentu a konzervativní hodnoty. Současně ovšem kol. Sehnal správně upozornil, že tento demonstrativní projev nesouhlasu nehrál ani právně, ani fakticky v podstatě žádnou roli. Důležitým závěrem je rovněž konstatování, že v lidovém Polsku ústava nikdy nehrála roli nejdůležitějšího dokumentu (s. 40). Je to logické, neboť koneckonců podle marxisticko-leninské právní filozofie bylo právo vždy až nadstavbou. Analogický přístup ostatně popsal v Československu právní teoretik Viktor Knapp v knize *Vlastnictví v lidové demokracii*. Ostatně i ve východním Německu byly v ústavě na prvním místě principy státní moci, zatímco v západním Německu již katalog základních občanských práv. To dobře ilustruje odlišné výchozí koncepty obou ústavních systémů obou německých poválečných států. Na s. 44 – 45 diplomant zdůraznil opět velice trefně propojenost hospodářské liberalizace s právními změnami, což vedlo ke změnám systému. S mimoprávními elementy se pak v diplomové práci čtenář setká především při popisu postavení církví ve společnosti (s. 54 – 55, s. 60 – 62). U pasáží věnovaných církvím ovšem např. chybí definice pojmu církev, s nímž diplomant hojně pracuje. Také by bylo možné rozlišit svobodu vyznání a myšlení od konfesněprávního prvku fungování církví jako právnických osob. Jen letmo je v posuzované práci zmíněn důležitý prvek církevní politiky NDR, totiž zrušení bismarkovského systému financování církví věřícími, což je stěžejní znak německého typu odluky státu a církve. Naproti tomu zdůrazněný represivní prvek postihu „náboženské“ propagandy v komunistickém Německu pouze kontinuálně navázal na kazatelnicový paragraf německého tzv. říšského trestního zákoníku z roku 1871, který byl součástí pruského „kulturního boje“ proti katolické církvi a zvláště politické straně Zentrum. Kol. Sehnal rovněž vedle rozboru právních předpisů neopomněl zmínit význam osobnosti Konráda Adenauera pro podobu ústavního práva v SRN do 60. let 20. století (s. 13). Podobně důležitý vliv osobnosti v dějinách právního řádu by ovšem bylo možné najít i u Waltera Ulbrichta v Německé demokratické republice, příp. u hlav „strany a vlády“ v Polsku. Při analýze ústavních pořádků obou německých republik by ještě bylo možné zmínit rozdíl západoněmeckého federalismu a východoněmecké centralizace, která potlačovala tradiční spolkové země. Čemuž napomohla i skutečnost, že východní Německo se v nemalé části nacházelo i v oblastech zmenšených po změně hranic polsko-německých z rozhodnutí Postupimské konference. Zde je ovšem třeba znovu zdůraznit potřebu výběru prvků tématu z hlediska rozsahu diplomové práce a její přehlednosti. Upozornit lze na drobné nedostatky v citacích (např. na str. 11 chybí v pozn. 43 zdroj rozhodnutí, na s. 11 pozn. 44 chybí stránkový rozsah v knize Karla Schelleho etc.) nebo v některých formulacích. Např. na s. 5 píše autor o „*pravicově nacionalisticky smýšlející*“ NDPD, když

těžko může strana, tj. fiktivní osoba, smýšlet, nadto v zemi s komunistickou vládou pravicově nacionalisticky. Přesnější by bylo napsat, že NDPD se programově prezentovala jako nacionální. Nicméně u všeho svrchu psaného jde pouze o drobné nedostatky, nesnižující svrchu popsané klady práce.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cílem práce bylo zachytit ústavní vývoj v SRN, NDR a v Polsku 1945 – 1990. Tento cíl byl splněn.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Student vypracovával práci samostatně, práce podle výsledků kontrolního elektronického systému nevykazuje znaky plagiátu. Shoda je menší než 5%.
Logická stavba práce	Práce se skládá ze tří částí. První dvě se věnují přehledu ústavního vývoje v německých státech a v Polsku, po počátečních obecných pasážích, následuje chronologický stručný přehled ústavního vývoje. Třetí část se zabývá konkrétním ústavněprávním problémem, totiž postavením církvi. Práce je postavená logicky, byť místy se v ní mísí pozitivistický a sociologický přístup k právu.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Diplomant využil jak polskojazyčné, tak německojazyčné a anglickojazyčné předpisy, literaturu i tištěné dokumenty (zdroje). Některé citace jsou neúplné (viz výše).
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Kol. Sehnal si zvolil poměrně rozsáhlé téma. Vzhledem k povaze a požadovanému rozsahu diplomové práce je analýza přiměřená, byť autor mohl ještě více provést vlastní úvahy.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Posuzovaná práce splňuje přísné požadavky na formální úpravu, které jsou stanoveny Univerzitou Karlovou a její Právnickou fakultou. Je srozumitelná, přehledná a dostatečně členěná.
Jazyková a stylistická úroveň	Práce je psána hezkou, čtivou a stylisticky čistou češtinou. Na žádném místě nesklouzává k, pro jazyk právní praxe typickým, dlouhým, nezřídka obtížně přehledným a pro laické čtenáře nesrozumitelným souvětím.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji k obhajobě.
Navržený klasifikační stupeň	Velmi dobře.

V Praze dne 30.12.2019.

Jiří Šouša
vedoucí diplomové práce